neuvotteleva virkamies Tero Tolonen
lainsäädäntöneuvos Timo Rämänen

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi luonnonmukaisesta tuotannosta sekä sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta (HE 193/2021 vp)

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki luonnonmukaisesta tuotannosta. Uudella lailla luonnonmukaista tuotantoa koskevaan lainsäädäntöön tehtäisiin EU:n uuden luonnonmukaista tuotantoa koskevan asetuksen (2018/848) edellyttämät muutokset. Nykyinen luonnonmukaisen tuotannon valvonnasta annettu laki kumottaisiin. Voimassa olevaan valvontaviranomaisia ja valvontaa koskevaan sääntelyyn ei tulisi merkittäviä toiminnallisia muutoksia.

EU:n luonnonmukaista tuotantoa koskeva lainsäädäntö on sellaisenaan Suomessa sovellettavaa oikeutta. Luomutuotantoa koskeva EU -lainsäädäntö on erittäin yksityiskohtaista ja kansallinen liikkumavara on vähäinen. Asetuksia täydentävänä laki ei muodostaisi itsenäistä ja kattavaa sääntelykokonaisuutta, vaan sitä sovellettaisiin rinnakkain asetusten kanssa. Esityksessä ehdotetaan lisäksi muutettavaksi sakon täytäntöönpanosta annettua lakia ehdotetun uuden hallinnollisen seuraamusmaksun johdosta.

Laissa nimettyjä valvontaviranomaisia ovat Ruokavirasto, Elinkeino-, liikene- ja ympäristökeskuskeskukset, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ja Tulli. Valvontaviranomaisia ja valvontaa koskevat säännökset vastaisivat sisällöllisesti pääosin nykyisen lain säännöksiä. Maahantuonnin valvonnan osalta on kuitenkin täsmennetty Tullin ja Ruokaviraston työnjakoa. Hallinnollisia pakkokeinoja koskevat säännökset vastaisivat suurelta osin nykyisen lain säännöksiä. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uutena pakkokeinona hallinnollinen seuraamusmaksu. Rangaistusluonteisella hallinnollisella seuraamusmaksulla pyritään toisaalta ennaltaehkäisemään määräysten vastaista toimintaa ja toisaalta nopeasti ja tehokkaasti estämään sen jatkaminen. Uutena pakkokeinona otettaisiin lisäksi käyttöön myös internetsivuston tai sen osan sulkeminen, jos määräystenvastaisen luomutuotteiden markkinointia ei muilla keinoilla voi estää. Uusi EU-lainsäädäntö mahdollistaa myös viljelijäryhmän (toimijaryhmä) sertifioinnin, kun sen jäsenet täyttävät tietyt edellytykset ja viljelijät markkinoivat tuotantonsa yhteisen markkinajärjestelyn kautta. Ryhmäsertifioinnilla on tarkoituksena alentaa sertifiointikustannuksia.

Pakkaamattomia luonnonmukaisia tuotteita myyvät vähittäiskaupat kuuluvat pääsääntöisesti uuden luomuasetuksen mukaiseen valvontaan. Jäsenvaltiot voivat kuitenkin vapauttaa pienet vähittäiskaupat sertifikaattivelvoitteesta ja tällöin pieniä vähittäiskauppoja koskee ainoastaan valvontaan ilmoittautumisvelvoite. Esityksessä on ehdotettu vähittäiskaupat vapautettavaksi EU-lainsäädännön mahdollistamaan enimmäismäärään, alle 20 000 euron vuotuiseen liikevaihtoon saakka, koskien pakkaamattomia luomutuotteita. Vähittäiskaupan valvonta laajenee ja tulee jossain määrin aiheuttamaan lisäkustannuksia pakkaamattomia tuotteita myyville vähittäiskaupoille.

EU:n uusi luomuasetus rinnastaa luonnonvaraiset kerätyt kasvituotteet kasvinviljelytuotteisiin, eikä niin sanotun jokamiehenoikeuden nojalla tapahtuvaa poimintaa (marjat ja sienet) ole erityisesti huomioitu. Toimijoiden ja alueiden on kuuluttava valvontaan ja tuotteiden myyjillä on oltava EU:n luomuasetuksen edellyttämä sertifikaatti. Laissa tullaan mahdollistamaan jokamiehenoikeudella kerättävien tuotteiden saattaminen markkinoille luomutuotteina myös kolmannen

osapuolen tekemän alueiden kartoituksen ja selvitystyön perusteella. Alueiden selvitystyössä voidaan käyttää hyväksi digitaalista metsävaratietoa Suomen metsäkeskuksen ylläpitämältä metsään.fi sivustolta.

Uusina asioina ehdotetaan lisäksi mahdollisuutta asiakirjojen koneelliseen allekirjoitukseen, viranomaisen tunnistautumattomaan näytteenottoon, rikkomuksesta ilmoittajan henkilöllisyyden suojaamista, sekä Ruokavirastolle mahdollisuutta sulkea internetsivuja, mikäli säännöksiä on rikottu. Uudet säännökset vastaisivat toimintaympäristön ja tapojen muuttumiseen. Ehdotetuilla uudistuksilla pyritään varmistamaan luonnonmukaisten tuotteiden turvallisuus ja laatu sekä niistä annettavien tietojen oikeellisuus. Kokonaisuudessaan ehdotusten arvioidaan parantavan kuluttajien etujen turvaamista edistämällä luomutuotteiden aitouden varmistamista. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2022, jolloin EU:n uutta luomuasetusta ryhdytään soveltamaan.